

Rapport: Undersøkelse besøkstall 2022 og strømstatus ved museene

Resultatet av Museumsforbundets [undersøkelse av besøkstallene fra oktober 2022](#) tydet på at museene ikke var oppe på 2019 nivå enda. Undersøkelsen av totaltallene i denne rapporten tyder på at besøket har tatt seg litt mer opp i siste del av året, og at besøkstallene for mange både nærmer seg og passerer 2019- nivået, selv om det fortsatt er mange som ligger langt under 2019-nivået.

Museene er ulike og har forskjellige samlinger som gjør at støtteordninger treffer dem ulikt. Det gjelder ikke minst støtteordningen for strøm. Samlingsforvaltningen krever ofte høy bruk av strøm for å skape stabile forhold for samlingene i magasin og utstilling, avfukting og temperaturregulering. De økte drivstoff-, strøm- og byggekostnader samt annen kostnadsøkning er særlig krevende etter år med pandemi og få besøkende som har gitt mindre inntjening enn normalt og bidratt til at mange har måttet bruke av oppspart egenkapital.

Vi ser at 61 av 75 museer som har svart på undersøkelsen holder til i Sør-Norge, mens de resterende 13 er plassert i Nord-Norge med Svalbard. Det kan gi en liten slagside for oppfatningen av strømutfordringen, men siden den treffer i hovedsak museene sør for Dovre regnes svarene som representative.

Besøkstall

Besøkstallene fra museene som har rapportert inn viser at den samlede økningen fra 2021 er på 29%. I alt 59 av de 75 museene som besvarte undersøkelsen opplevde en oppgang. Museene som har opplevd størst oppgang det siste året er Museene Arven (tidligere Stiklestad Nasjonale Kultursenter) med 84%, MUNCH med 76%, Kon-Tiki Museet med 75%, og Norsk Oljemuseum med 70%. Økningen på Norsk Oljemuseum henger sammen med en veldig populær dinosaurutstilling som museet viste.

Det var 14 museer som opplevde en nedgang i besøkstall fra 2021, og 13 av disse er lokalisert i Sør-Norge. Størst nedgang har Sunnhordaland Museum (-54), Modums Blaafarveværk (-55%), Nordmørmusea (-121%) og NTNU Vitenskapsmusea (-377%). Til tross for stor nedgang har både Sunnhordaland Museum og Blaafarveværket oppgang i besøket fra 2019, som er siste normalår siden Covid-19. Dette gjelder også for Kistefos, som har hatt en nedgang på -18% i 2022, men som likevel har hatt en dobling i besøkstall i forhold til 2019. Årsaken til dette er blant annet åpningen nybygget The Twist høsten 2019. At bygget ikke lenger har nyhetens interesse er en av årsakene som gjør at museet opplever 2023 som et mer usikkert år for dem.

Sammenlignet med 2019 ligger det totale besøkstallet for 2022 under med kun -9%. I alt 33 av museene er tilbake til det samme eller er kommet over besøkstallet fra 2019.

Tabell over besøkstall 2022 sammenlignet med tidligere år:

	1) Besøkstall for 2022	Besøkstall 2021	Endring 21-22	Endring i %	Besøkstall 2019	Endring 19-22	Endring i %
Anno Museum AS	194 258	119 156	75 102	39 %	196 921	-2 663	-1 %
Arkeologisk museum	63 722	32 946	30 776	48 %	62 672	1 050	2 %
Årran	8 813	2 387	6 426	73 %	1 050	7 763	88 %
Astrup Fearnley Museet AS	77 030	55 092	21 938	28 %	139 422	-62 392	-81 %
Aust-Agder museum og arkiv IKS	61 112	42 013	19 099	31 %	56 023	5 089	8 %
Baroniet Rosendal	58 900	64 500	-5 600	-10 %	66 600	-7 700	-13 %
Buskerudmuseet	85 991	56 304	29 687	35 %	104 765	-18 774	-22 %
Bymuseet i Bergen	158 257	43 227	115 030	73 %	135 744	22 513	14 %
Dalane Folkemuseum	64 000	41 581	22 419	35 %	30 563	33 437	52 %
Drammens Museum	32 674	24 554	8 120	25 %	45 768	-13 094	-40 %
Falstadsenteret	23 755	19 785	3 970	17 %	17 000	6 755	28 %
Gudbrandsdalsmusea	68 000	67 748	252	0 %	83 660	-15 660	-23 %
Hardanger og Voss museum	56 525	32 024	24 501	43 %	56 000	525	1 %
Haugalandmuseet	27 962	21 936	6 026	22 %	41 674	-13 712	-49 %
Henie Onstad Kunstsenter	53 000	42 633	10 367	20 %	123 600	-70 600	-133 %
Huset Aukrust	14 046	21 770	-7 724	-55 %	16 169	-2 123	-15 %
Jærmuseet	183 772	187 319	-3 547	-2 %	225 174	-41 402	-23 %
Jødisk Museum i Oslo	9 048	3 409	5 639	62 %	9 690	-642	-7 %
Kistefos museum	95 000	111 930	-16 930	-18 %	47 842	47 158	50 %
Kode Kunstmuseer og komponisthjem	246 746	103 233	143 513	58 %	303 102	-56 356	-23 %
Kon-Tiki museet	146 478	37 100	109 378	75 %	185 078	-38 600	-26 %
Kraftmuseet (Norsk Vasskraft- og Industristadmuseum)	29 478	18 430	11 048	37 %	26 682	2 796	9 %
Kulturhistorisk museum	75 000	84 198	-9 198	-12 %	704 347	-629 347	-839 %
Lillehammer museum	201 722	174 191	27 531	14 %	200 647	1 075	1 %
Lillesand by- og sjøfartsmuseum	9 900	7 657	2 243	23 %	9 389	511	5 %
Lindesnes fyrmuseum	96 654	94 654	2 000	2 %	84 322	12 332	13 %

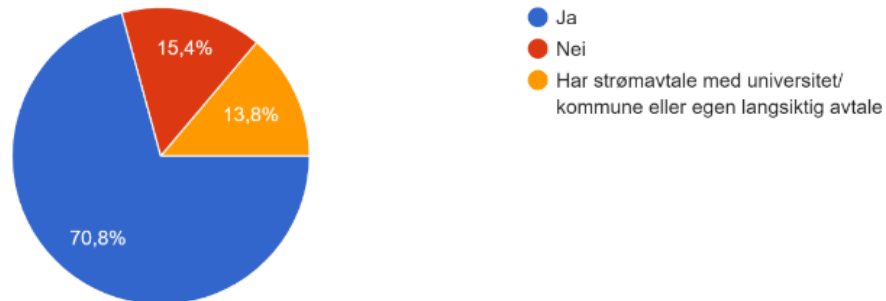
MiA – Museene i Akershus	227 636	129 901	97 735	43 %	224 651	2 985	1 %
Midt-Troms Museum	15 719	11 170	4 549	29 %	33 630	-17 911	-114 %
Mjøsmuseet AS	72 990	47 187	25 803	35 %	68 274	4 716	6 %
Modums Blaafarveværk	146 796	227 989	-81 193	-55 %	140 349	6 447	4 %
MUHO - Museumssenteret i Hordaland	20 546	15 945	4 601	22 %	27 788	-7 242	-35 %
MUNCH	851 623	201 765	649	76 %	314 036	537	63 %
Musea i Sogn og Fjordane	39 385	34 717	4 668	12 %	60 348	-20 963	-53 %
Museene Arven as	215 544	34 022	181	84 %	166 092	49 452	23 %
Museene i Sør-Trøndelag AS	388 136	196 523	191	49 %	304 304	83 832	22 %
Museet Midt IKS	44 996	34 874	613	22 %	76 623	-31 627	-70 %
Museum Nord	263 309	129 797	10 122	51 %	243 906	133	7 %
Museum Stavanger	200 000	109 640	512	45 %	212 584	19 403	-6 %
Museum Vest	145 119	96 615	90 360	33 %	173 191	-12 584	-19 %
Narviksenteret/Narvik Krigsmuseum	43 057	26 462	48 504	39 %	36 119	-28 072	16 %
Naturhistorisk museum	750 000	762 513	16 595	-2 %	786 600	6 938	-5 %
Nobels Fredssenter	96 300	39 605	-12 513	59 %	209 085	-36 600	-117 %
Nordlandsmuseet	69 931	59 521	56 695	15 %	87 775	-112	-26 %
Nordmørmusea	27 363	60 528	10 410	-121 %	77 059	-17 844	-182 %
Nord-Troms museum	7 041	4 847	-33 165	31 %	11 150	-4 109	-58 %
Norsk Bergverksmuseum	37 561	29 309	2 194	22 %	37 083	-4 109	1 %
Norsk Folkemuseum	396 733	152 174	8 252	62 %	570 880	478	-44 %
Norsk jernbanemuseum	26 492	12 774	244	52 %	30 362	-174	-15 %
Norsk Luftfartsmuseum	52 774	36 094	13 718	32 %	59 747	-3 870	-13 %
Norsk Oljemuseum	214 664	64 814	16 680	70 %	147 690	-6 973	31 %
Norsk Skogfinsk Museum	21 431	13 445	149	37 %	17 738	66 974	17 %
Norsk Teknisk Museum	235 157	107 433	7 986	54 %	252 984	3 693	-8 %
Norsk vegmuseum	82 000	87 111	127	-6 %	86 266	-17 827	-5 %

NTNU Vitenskapsmuseet	29 154	139 016	-109 862	-377 %	130 661	-101 507	-348 %
Nynorsk kultursentrum, musea for skriftkultur	36 243	24 771	11 472	32 %	28 491	7 752	21 %
Næs Jernverksmuseum	18 097	13 280	4 817	27 %	16 308	1 789	10 %
Oslo Museum	65 908	33 155	32 753	50 %	71 099	-5 191	-8 %
Perspektivet museum	11 593	12 089	-496	-4 %	25 243	-13 650	-118 %
Preus Museum	27 076	29 336	-2 260	-8 %	13 687	13 389	49 %
Randsfjordsmuseet	28 842	21 180	7 662	27 %	18 488	10 354	36 %
Romsdalsmuseet	98 201	80 807	17 394	18 %	97 854	347	0 %
Ryfylkemuseet	14 354	14 585	-231	-2 %	18 145	-3 791	-26 %
Sunnhordland museum	51 852	79 997	-28 145	-54 %	26 521	25 331	49 %
Svalbard museum	44 045	14 421	29 624	67 %	48 130	-4 085	-9 %
Sør-Troms Museum	43 421	25 076	18 345	42 %	57 240	-13 819	-32 %
Tana og Varanger Museumssiida	25 929	19 458	6 471	25 %	30 776	-4 847	-19 %
Telemark museum	46 813	38 458	8 355	18 %	73 165	-26 352	-56 %
Universitetsmuseet i Bergen	72 045	525 486	-453 441	-629 %	67 453	4 592	6 %
Valdresmusea	65 000	28 572	36 428	56 %	52 776	12 224	19 %
Varanger museum IKS	50 347	45 834	4 513	9 %	55 739	-5 392	-11 %
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta museum	58 200	26 531	31 669	54 %	62 131	-3 931	-7 %
Vestfoldmuseene IKS	148 830	102 170	46 660	31 %	165 224	-16 394	-11 %
Vest-Telemark museum	60 804	29 400	31 404	52 %	34 216	26 588	44 %
Viti	104 000	32 796	71 204	68 %	121 085	-17 085	-16 %
Østfoldmuseene	121 300	107 648	13 652	11 %	101 590	19 710	16 %
Totalt:	8 056 200	5 680 618	2 375 582	29 %	8 746 240	-690 040	-9 %

Strømsituasjonen i museene

2.1) Opplever museet dagens strømsituasjon som utfordrende?

65 svar

Hele 70,8 % av museene som svarte på undersøkelsen synes at dagens strømsituasjon har vært utfordrende.

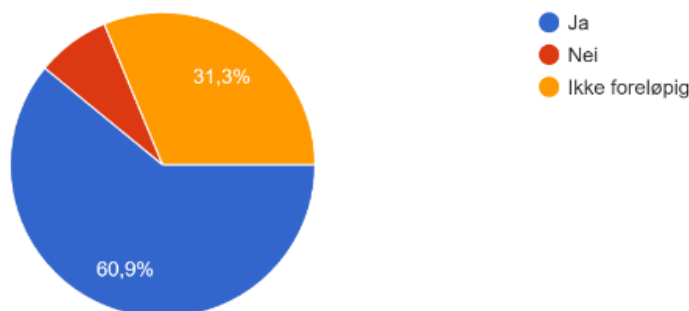
60,9 % av museene har måttet gjøre tiltak for å dekke inn de økte utgiftene. Tiltakene som flest har måttet gjøre er: *utsette vedlikehold og standsetting av bygg* (21 museer), *redusert i aktivitets/formidlingstilbud* (17 museer), *stengt deler av museet* (12 museer), *redusering av åpningstider* (11 museer) og *redusering av arbeid med samlingsforvaltning og samlingsutvikling* (11 museer).

Andre tiltak som gjøres i museene er: *kutt i kunnskapsproduksjon, samlokalisering av stab på færre steder, nedbemanning, samle kontorplasser/administrasjon i færre lokaler/mer hjemmekontor, senke innetemperatur, større bruk av egenkapital og budsjettering med underskudd, redusert bruk av avfuktere, redusert museumssesong i de kaldeste månedene, generelle kostnadskutt og sparing på innkjøp, nedskalering og utsettelse av planlagte prosjekter, ENØK-tiltak (installering av varmepumpe, bruk av biofyr, m.m), kutt/redusering av lading av elbiler, avventing av nyansettelser, gjennomgå (strøm)avtaler og generelt mindre aktivitet som ikke er påkrevd eller pålagt.*

Ett museum melder at flere av de nevnte tiltakene må vurderes av museet dersom prisnivået fra november/desember 2022 blir vanlig prisnivå fremover i 2023.

2.2) Har museet måttet gjøre tiltak for å dekke inn de økte utgiftene?

64 svar

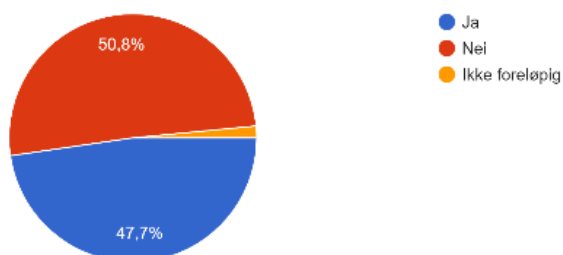

Det var 31 av museene som svarte på undersøkelsen som melder at de har mottatt strømstøtte høsten 2022, mens 33 av museene ikke har mottatt støtte. Av de som har mottatt støtte har 21 museer fått støtte fra Statens strømstøtteordning for næringslivet, 5 har mottatt strømstøtte for frivillige lag og organisasjoner, 4 har fått strømstøtte fra fylkeskommune og 4 har fått strømstøtte fra kommune. Andre støtteordninger som museene har meldt tilbake om er: supplerende tildelingsbrev, ENOVA, fylke og generell redusert nettleie hos kommunen.

*På spørsmål om museene opplever at den mottatte støtten imøtekommer museenes behov, svarer kun 6 museer «ja». 19 av museene mener at støtten imøtekommer behovene til en viss grad, mens 7 museer opplever at behovene **ikke** imøtekommes av strømstøtten.*

3.1) Har museet mottatt strømstøtte i høst?

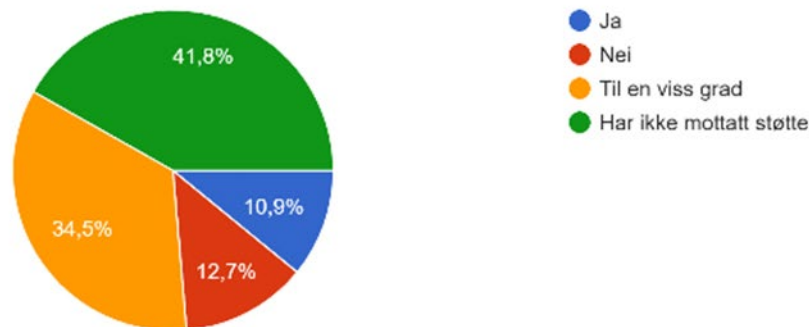
65 svar

De fleste museene er glade for at støtten finnes og at situasjonen i museene hadde vært mer krevende uten støtten. Problemet er at den ikke monner i forhold til reell pris- og lønnsvekst, og museene opplever derfor å selv måtte bruke store ressurser for å imøtekomme de store utgiftene. Det er en krevende og stor jobb for museene å holde seg innenfor de økonomiske rammene og samtidig levere på samfunnsoppdraget som de er tildelt.

3.3) Opplever dere at den mottatte støtten imøtekommer museets behov?

55 svar

Flere museer erfarte at søknadsprosessen var tungvinn og krevde en del administrative ressurser. Den oppleves som vanskelig tilgjengelig og med for kort søknadsfrist.

Støtte til frivillige lag og organisasjoner blir derimot nevnt som en ordning som er enkel å søke på og hvor saksbehandlingen går fort. For å kunne søke på denne støtten må virksomheten være registrert i Frivillighetsregisteret. Flere museer er registrert der, men siden man ikke kunne søke koronastøtte dersom man var registrert i Frivillighetsregisteret har mange valgt å stå utenfor og har dermed ikke mulighet til å søke strømstøtte her.

I museer der samlingen i hovedsak er eid av kommunene som stiller lokaler til rådighet, er situasjonen uforutsigbar da museene selv ikke har mulighet til å styre strømbruken. I tillegg er det gjerne ulike ordninger ved de ulike museene i stiftelsen. Klimaet som samlingene befinner seg i må også ivaretas.

Det oppleves av enkelte museer som paradoksalt at museer defineres som næringsliv når museene ikke kan øke prisene for å dekke de økte kostnadene.

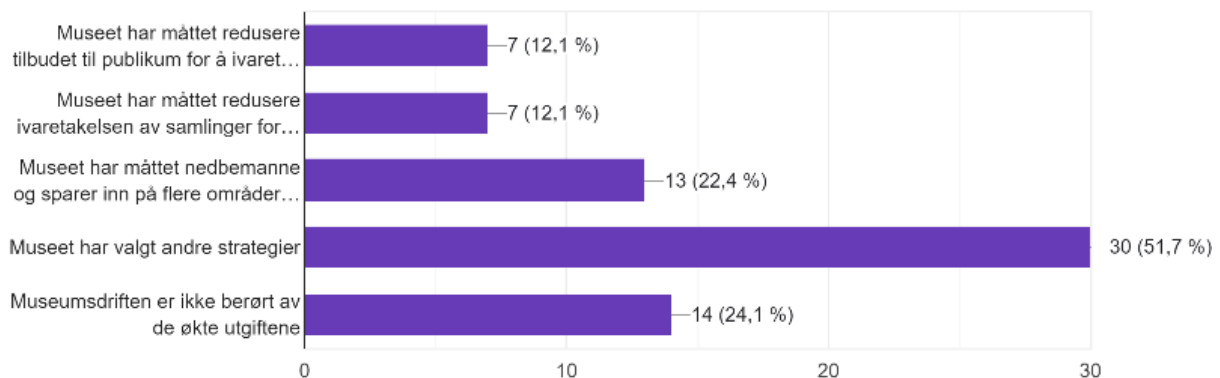
For enkelte har støtten kompensert økningen fullt ut i 2022, men utsiktene for støtte i 2023 er foreløpig uklare. Fremtidig usikkerhet tilknyttet strømstøtten er noe som går igjen hos flere av museene.

Museenes samfunnsoppdrag

I møte med de økte strømkostnadene har museene måttet prioritere internt mellom de ulike samfunnsoppdragene for å kunne spare på utgiftene. Syv museer har *redusert ivaretagelsen av samlinger for å prioritere publikum*, og like mange har valgt å *redusere tilbudet for å ivareta samlinger*. 13 av museene har *måttet nedbemanne og spart inn på flere områder for å forsøke holde aktiviteten oppe på alle områder*. 30 museer har valgt andre strategier for å spare inn, mens 14 sier at museumsdriften ikke er berørt av de økte utgiftene.

3.5) Har museet måttet prioritere internt mellom de ulike samfunnsoppdragene for å spare på utgiftene?

58 svar

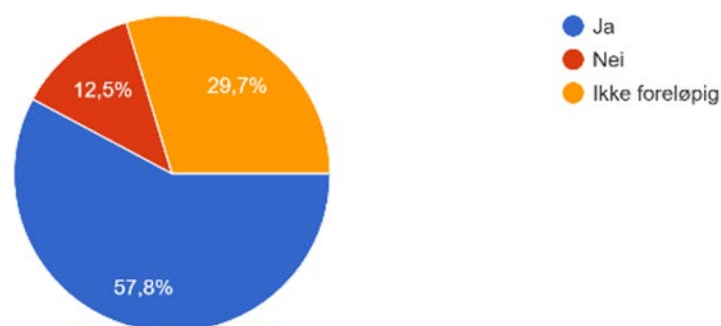

ENØK

Over halvparten av museene som svarte på undersøkelsen har gjort ENØK-tiltak for å redusere strømkostnadene. Blant tiltakene som er blitt gjort er: lavere innetemperatur, installering og bruk av varmepumpe, skifte til LED-pærer, redusert bruk av avfuktere, økt oppfølging av klimastyring av bygg som ventilasjonsanlegg, utskifting av vinduer, radiatorer og panelovner, boret jordvarme, planlegging og montering av solcelleanlegg, bedre regulering av el-billadere, og generell økt bevissthet rundt strømsparing.

3.6) Har museet gjort ENØK-tiltak for å redusere strømkostnadene?

64 svar

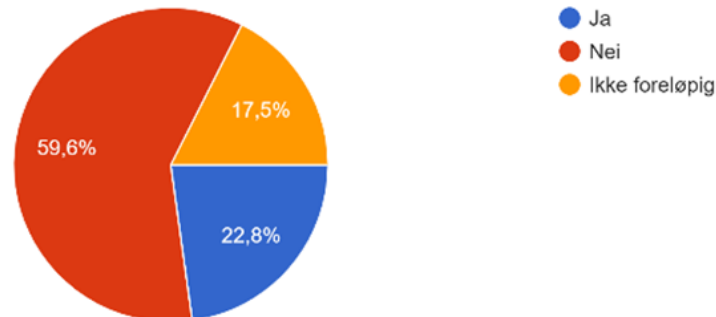
Flere har benyttet egen opptjent kapital for å betale for omfattende ENØK-tiltak som er blitt gjort de siste årene, også i en tidlig fase under strømkrise. Det var imidlertid ikke mulig å søke for iverksatte tiltak slik ordningen ble utformet.

Kun 22,8% av museene i undersøkelsen hadde mottatt støtte for å gjennomføre ENØK-tiltak.

3.9) Har museet mottatt støtte for å gjennomføre ENØK-tiltak?

57 svar

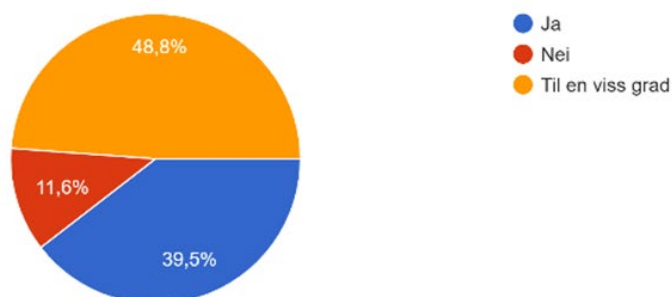
Flere av museene opplever ENØK-støtten som positiv – når den treffer. Noen melder at ENØK-landskapet er utfordrende å navigere i, og at det finnes flere begrensninger enn muligheter. Det oppleves heller ikke at ENØK-støtten treffer behovene innen kulturhistoriske bygg.

Da støtten dekker 50% av ENØK-tiltakene, fordrer det til en tilsvarende økonomisk satsing fra museenes egenkapital. Museer opplevde også at støtten ble avkortet som konsekvens av at så mange bedrifter søkte om støtte til en begrenset pott.

For museene som ikke eier byggene samlingene befinner seg i, er det mindre mulighet for å gjennomføre tiltak.

3.8) Opplever dere at ENØK-tiltakene er til hjelp?

43 svar

Utsikter og utfordringer i museene for 2023

Flere ser på 2023 som et uforutsigbart år, med trange økonomiske rammer. Det er flere grunner til uroen hos museene:

- Det oppleves som utfordrende at økningen i tilskuddet ikke holder tritt med lønns- og prisveksten
- Usikkerhet rundt strøm, lønnskostnader og driftskostnader
- Anstrengt økonomi, budsjett med underskudd
- Dårligere økonomi blant befolkningen skaper uro for egeninntjening. Egeninntekten påvirker museenes utviklingsrom og drift.
- Usikkerhet tilknyttet det utenlandske markedet
- Krigen i Ukraina

Med uforutsigbarheten tilknyttet fremtidige strømutgifter håper museene at strømstøtteordningen for museer og kulturinstitusjoner vil fortsette så lenge strømprisene holder et utfordrende høyt nivå. Det budsjetteres hos enkelte med en betydelig økning i strømkostnader for 2023, som vil medføre til reduserte midler til øvrig museumsvirksomhet. «Handlingsrommet vårt avhenger av egeninntekter, disse er uforutsigbare og kan ikke bære museets økonomi alene.» (Jærmuseet) Museer budsjetterer også med underskudd.

Det er også en bekymring at økte utgifter hos den generelle befolkningen vil gå utover besøkstallene hos museene. Besøkstallene i undersøkelsen viser at de fleste museene har hatt en oppgang av besøkende i 2022 fra 2021. Det er derimot et stykke igjen for å komme tilbake til 2019-nivå, selv om flere museer også opplever oppgang her. Om museene opplever utfordringer her vil det måtte resultere i omfattende nedskjæringer og vanskelig å svare ut kravet om økte egeninntekter.